

# כתרי תורה

כתר מלכות - מאן מלכי רבנן  
רבי ישראל בר' זכריה שרעבי זלה"ה  
רב שכונת שער ימים ומחנה יהודה, פ"ת - ר' אלול תש"פ  
רבי סלימאן בר' יוסף קארה זלה"ה  
ראב"ד צנעא - ח' אלול תרמ"ט  
רבי יצחק בר' יצחק הכהן זלה"ה  
ראב"ד ערן - ח' אלול תרצ"א  
רבי יחיאל בר' שלום ערוסי זלה"ה  
מחכמי צנעא - ט' אלול תש"ט  
רבי שלום בר' יהודה טייב זלה"ה  
רב ביה"כ ענף חיים - ט' אלול תשמ"ז  
רבי אברהם בר' שלום צדוק זלה"ה  
רבה של קרית בנימין - ט' אלול תשנ"ח  
רבי יצחק בר' צאלח מתנא-מגשה זלה"ה  
רבה של ביחאן - י"א אלול תשכ"ז  
רבי שלמה בר' שוכר יגאלי זלה"ה  
מרבני ראש"ל - י"א אלול תשס"ז

לק"י • פרשת שפטים ושטרות • ה'תשפ"א • ב'של"ב • גליון ס"ז  
• הגות והלכה בפרשת השבוע במשנת רבותינו גאוני תימן זיע"א

אין לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה • הערות והארות יתקבלו בברכה בטלפון 0504139964 או במייל avish964@gmail.com

לע"נ ידיד ורע אשר שמחת התורה בשליבו ועל פניו האירה כל סביבותיו, וזה להרביץ תורה ולהעמיד בתי מדרשות לשקידתה הרב רפאל אליהו אליעזר זצ"ל ביבלח"ט א"ה הרב צבי בלאט שליט"א • ולע"נ דודי הרב אברהם בר' דוד בדיחו זצ"ל, הרב משה בר' שלום צאלח זצ"ל, הרב אלעזר בר' אברהם עוזרי זצ"ל, הרב זכריה בר' יוסף ג'הסי זצ"ל, ומרת אוריית בר' מנחם שרעבי ע"ה • ולזכות הרב אברהם בר' שלמה שליט"א, הרב אהרן בר' יוסף שליט"א, ר' ישראל בר' יהודה הי"ו, מרת אסתר בר' יחיאל ומיכל בר' ישי תחיל' לרפ"ו במהרה בתוך שאר חולי ישראל, אכ"ר.

## כתר של"א"ש

וכי יבוא הלוי מאחד שעריך מכל ישראל אשר הוא גר שם ובא בכל אות נפשו אל המקום אשר יבחר ה': ושרת בשם ה' אהיו ככל אחיו הלוויים העומדים שם לפני ה' (י"ח, ו' ז') פסוק זה דרש מוהר"ר שלמה טביב זלה"ה בספרו חכמת שלמה כמוסר השכל לרב המלמד תלמידים.

וכי יבוא הלוי, רמו לתלמיד העוסק בתורה, והיינו כבני לוי שהיו עוסקים בתורה תדיר, או אחד מכל ישראל.

כאשר יבוא אליך ללמוד ואין אתה יודע מה טיבו, כיצד תעשה. ובא בכל אות נפשו, אם תראה שאוהב את ה' במסירות נפש, אז תקרבהו בכל לב.

ושרת בשם ה', או יזכה שתהא תורתו כעבודת הכהנים. עכת"ד.

ונראה כי אין זו רק הוראה לרב המלמד, אלא יש כאן גם הדרכה לתלמיד, כאשר יבוא למקום אשר יבחר ה' הוא ד' אמות של הלכה, שאותם אוהב ה' מכל שערי ציון, אל ישים מגמתו לקנות לו שם ומעמד וכדומה, אלא לידיעת ה' ולעשות רצונו, ואז יצליח בכל אשר ישכיל.

ובאמת שהיא עצה נפלאה, בפרט בימים אלו אשר איתפתחו תרעו דחכמתא ונתמלאו היכלי התורה בר ויצהר, תלמידים וחברים מקשיבים, ולעיתים מתגנבת מחשבה בלב התלמיד, הלא רבים טובים ממני, ואיך אצליח להצטיין בתלמודי כמותם, או שלעיתים מתיאש בליבו ואומר הלא רב גדול לא אהיה, למה לי כל הטורח הזה.

לזה אמר הכתוב, בא בכל אות נפשך אל המקום אשר יבחר ה', בעת בואך אל היכל התורה חזק הכרה זו היטיב בלבך, כי כעת אתה מקיים רצונות יתברך, לעסוק בתורת ה', ולא לשום מטרה אחרת. וממילא גם בדרך הטבע כאשר יסיר את הלחץ והשיקולים האחרים מסביב, יוכל התלמיד להשקיע בתורה כפי נטיית ליבו בכל אשר אות נפשו, ואז מובטח לו יגדל שמו כשם הגדולים אשר בארץ, ושרת את ה' ככל אחיו הלוויים, העומדים בבית ה', אכ"ר. שבת שלום

## כתר ההלכה

הגאון הרב נתנאל עומסי שליט"א - מרבני בית ההוראה 'פעולת צדיק' לעילוי נשמת אביו רבי יחיאל בר' יצחק עומסי זלה"ה - נלב"ע ב"ז אלול התש"פ מי שקשה לו לקום לסליחות כיצד יעשה

א] כתב מרן השו"ע (סי' תקפ"א ס"א) נוהגים לקום באשמורת לומר סליחות ותחנונים מר"ח אלול ואילך עד יום הכיפורים ע"כ וכן פשט המנהג אצל בני ספרד. ואף תלמידי חכמים שמתבטלים מעט מלימודם בשל כך, אין להם להימנע מאמירת סליחות בחודש אלול ובעשרת ימי תשובה (ברכ"י שם ס"ק ר', כה"ח סק"ו). וי"א כי דווקא בזמנם שהיו ממילא ניעורים קודם השחר לעסוק בתורה, בימים אלו היו ממעטים בלימודם בשביל אמירת הסליחות, אמנם אם הקימה המוקדמת מפריעה ללימוד במשך היום שראשו יכבד עליו וכדומה, רשאי להימנע ויאמר אותם ביחיד בזמן אחר. ועל כל פנים יש להשתדל לקום לפחות בימי שני וחמישי שהם ימי תחנון או לכל הפחות בימי ששי שאין בהם כל כך ביטול תורה כיון שעוסקים בצרכי שבת. (חור"ע ימים נוראים עמ' ט, אור לציון ח"ד פ"א שאלה ו'). אמנם דעת מרן הגר"י רצאבי שליט"א (שערי יצחק מוצש"ק כי תצא ה'תשס"ט) כי אדרבה בזמננו שרפתה האמונה יש לחזק את היראת שמים ואת האמונה החושית ע"י תפילות ואמירת האשמורות שבהם מתקרב ומדבר עם הקב"ה ולא יאבד אף יום אחד מאמירת סליחות. והוסיף שבוזה יהיה ג"כ שלמות ללימוד התורה וכמו שכתב מהרי"ץ בעץ חיים (דף קמ"ג ע"א) שהעוסק בתורה והוא נקי מעון המלך משתעשע בו ובתורתו, אבל מי שהוא מלא מסרחון צואת עונותיו אין תורתו נחת רוח לבוראו, ע"ש. וטוב לצייץ מש"כ בזה הבן איש חי (פרשת וישלח שנה ראשונה, סעיף א') במי שמפחית משעות השינה מהשיעור הראוי לבריאות גופו כדי לעסוק בבריאות נפשו, בטוח הוא שלא יגיע לו נזק, וכן לילות של חדש אלול ועשרת ימי תשובה וכיוצא, אם פוחת האדם משעור שש שעות בשינה, נכון לבו בטוח שלא יחסר כלום בזה מבריאות גופו.

### הוצאה מחצר לגג דרך בית

ב] שאלה: נשאלה במי ששבת בדירה עם חצר משותפת באחד מיישובי הצפון, ולא היה שם עירוב כדיון וכהלכה. והנה באמצע השבת היה צורך להעביר כסאות מן החצר לגג, אך מכיון שהיה צריך להעבירם דרך הבית, נסתפק האם הדבר מותר, וביאור הספק דאף שמבואר בשו"ע (סימן שע"ב ס"א) שגגין חצרות וקרפפות כולן רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכן מפני שכולם אין תשמישן קבוע כמו בית, מ"מ זהו דווקא כאשר מוציא הוא מחצר לגג הסמוך לו, אך כאן שמעביר דרך הבית שהוא רשות היחיד גמור, שמו אסור, כשם שאסור להוציא מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים (סי' שמ"ז ובמשנ"ב ס"ק ח'). ואף שיש לעיין עוד בסוגיא זו, אזכיר כאן רק מה ששמעתי. דהנה יש מקום לומר שחכמים לא גזרו בחצר שאינה מעורבת שהיא כרה"ר, וכמו שלא גזרו שם איסור טלטול ד' אמות או רה"ר (כן דעת החו"א שם סי' ק"ד ס"ק כ"ב), ועיין ביה"ל ריש סי' שע"ב שהביא מחלוקת בזה) וכן שמעתי מהגר"י לוקסנברג שליט"א. אך דעת מרן הגר"י רצאבי שליט"א דמסתבר לאסור בזה, שכן מבואר ברמב"ם (עירובין פ"א ה"ה) שגזרו על חצר שהיא כרה"ר [ולפ"ז ה"ה לענין טלטול ד"א שם כמבואר בביה"ל שם], וכמו שגזרו חכמים שלא להכניס מחצר לבית בלא עירוב שלא יבואו להכניס מרה"ר לרה"י, א"כ הוא הדין שהיא אסור להוציא מחצר לחצר דרך בית.

### נסיעה ברכב לאחר הדלקת נרות שבת

ג] מעשה בזוג שהיו גרים סמוך לבית הוריהם, אך במרחק הליכה גדול ביניהם. והנה פעמים שהיו מתארחים בליל שבת אצל ההורים וחוזרים בלילה לישון בביתם, בפעמים אלו הדליקה האשה נרות בביתה מבעוד יום ואח"כ הלכה ברגל לבית הוריה. עתה באה בשאלה האם מותר לבעלה לקחתה ברכב מבעוד יום, או כיון שהדליקה נרות כבר קבלה שבת ואסור. ולמעשה הורנו לה, שתדליק נרות ותתנה קודם לכן שאינה מקבלת שבת בהדלקתה וכמבואר בשו"ע (סי' רס"ג ס"י בשם י"א) ואף שלכאורה סתם מרן השו"ע שם שאשה מקבלת שבת בהדלקת נרות וכן נראה דעת השת"ז שהשמיט את תחילת דברי הרמ"א שם, מ"מ כתב מרן הגר"י רצאבי שליט"א (שע"ה ח"ב סי' נ"ז הע' ז') שבשעת הצורך מהני תנאי ואף דעת מרן השו"ע נראה כן ע"ש. ואמנם יש לשקול את העניין ואין להתיר בכל צורך וכמו שלא התיר הגר"שז אורבך להדליק נרות ולהתנות כדי לנסוע לכותל המערבי כי ראה בזה זילותא דשבת (שש"כ פרק מ"ג הע' קל"ז), ומ"מ בנידון שבשאלה שההליכה לבית ההורים היה מהלך חצי שעה והיה בזה ביטול מענג שבת היה נראה שיש כאן מקום צורך ומותר, וכן הורה מרן הגר"י רצאבי שליט"א.

## תרגום 'אל שעריך' במשנת רבותינו

שנעקק יסודו. אבל צריך לקיים הפשט תחלה, לתרגמו לתרע בית דינך, ואחר כך ללמוד מה שיש לדרוש בו ולהוציא עוד ממנו דינים מדרך ההיקש על פי התלמוד, ואז יהיו שניהם כאחד טובים, עכת"ד. וכעיי"ז מצאתי ברש"י בכתובות (שם). וכ"כ היא"ר, והוסיף שסתם שער האמור בענין משפט היינו בי"ד שהם היושבים בשער כדאיתא ברות (ד' א') וכמבואר גם ברמב"ם (פ"א מסנהדרין ה"ג).

ובזה גם ביאר במרפא לשון את הכפילות בלשון הפסוק והוצאתם את האיש או את האשה ואח"כ שוב נאמר את האיש או את האשה וסקלתם. די"ל דב' דינים נשנו כאן א' שיביאום לבי"ד. ב' שישקלום באבנים, ע"ש.

### הראיות ששעריך אינו מתייחס אלא לדין

ד] והביא ראיה משתי מקראות דשעריך היינו רק לענין הדין אבל לא לשאר הדברים האמורים בפרשה, א' בפרשת יבמין (לקמן כ"ב, ז) ועלתה יבמתו השערה וכו' ואמרה מאן יבמי, והוא אומר לא חפצתי לקחתה, ואחר כך וחלצה נעלו. הרי שהעלייה היא לדין לא לחליצה, ולא בא לעכב שתהיה החליצה שם.

והנה קיי"ל (יבמות קא, ב) אמר רבא צריכי דייני למקבע דוכתא, דכתיב ועלתה יבמתו השערה. ופירש"י משמע מקום מזומן לכך. והיינו גם לחליצה ולא רק לדין. וכן פסק הרמב"ם (פ"ד מיבום ה"ב) וצריכי דייני לקבוע מקום שישבו בו ואח"כ תחלוץ שם בפניהם שנאמר וכו'. וא"כ קשה כי אם מכאן למדו חז"ל דגם החליצה צריכה להיות בפני בי"ד, הכא נמי נדרוש דגם הסקילה תיעשה בשעריך, ונצטרך לפרש אל קרוך כפירש"י. וצ"ל דהלא מבואר שם ברמב"ם דבדיעבד אינו מעכב, וכמו שדקדק בבהגר"א (סי' קס"ח סק"ח) דבכמה ענייני יבום נאמר שאם לא עשתה כן לא עשתה ולא כלום וכאן אמר רבא רק 'צריכי' משמע שאינו מעכב, ואם פשט הכתוב שתחלוץ בפני הזקנים בשער, מדוע אין זה לעיכובא. אלא מבואר כדברי המרפ"ל דפשט הכתוב הוא שעלתה השערה לשטוח טענותיה בפני הזקנים. אך החליצה המוזכרת שם אינה שייכת למה שעלתה השערה. ומ"מ מסמיכות הפסוקים דרש רבא, שכך הוא לכתחילה.

ב' בפרשת סורר ומורה (לקמן כ"א, י"ט), ותפשו בו אביו ואמו, והוציאו אותו אל זקני עירו ואל שער מקומו, והיינו לדין, כמו שסידר הכתוב אחר כך הטענות ואמרו אל זקני עירו בננו זה סורר ומורה וגו' ואף שאמרו אח"כ ורגמוהו באבנים, בודאי לא היה זה בפני בי"ד, אלא בבית הסקילה שמחוץ לעיר וכדלעיל.

### ביאור נוסף בנוסחת התרגום

ה] והנה לשון מדרש הגדול, אשר עשו את הדבר הרע הזה אל שעריך, אלו בתי דינין. ואפשר לבאר כוונתו בתרתי, חדא כמו שדרשו חז"ל (סנהדרין טז, ב) דאין עושין עיר הנדחת אלא ע"פ בי"ד של שבעים ואחד, דאמר קרא והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא אל שעריך (פירש"י לבי"ד שבכל עיר ועיר), איש ואשה אתה מוציא אל שעריך ואי אתה מוציא את העיר כולה אל שעריך. הרי דשעריך הוא כמו שפירש"י שם, בי"ד שבכל עיר ועיר. ומגמרא זו ראיה גדולה למרפ"ל דאף שדרשו בברייתא שעריך שער העיר שעבד בו, פשט הכתוב בשער בית דין.

ועוד יש לבאר בכוונת מדה"ג, ע"פ הא דאיתא בירושלמי (סנהדרין פ"ו ה"א) היא ממחלוקת רבי ורבנן, רבי כברייתא דלעיל דשעריך היינו שער שעבד בו ורבנן דרשי מקרא דדברי ריבות בשעריך (להלן י"ז, ח), דהיינו שער שנדון בו. וא"כ יש לומר ביאור חדש בתרגום, דאונקלוס דתנא הוא פליג אברייתא דידן ודריש כרבנן.

והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההוא אשר עשו את הדבר הרע הזה אל שעריך את האיש או את האשה וסקלתם באבנים ומתו (י"ז, ה):

### נוסחת התרגום ונוסחת רש"י בתרגום

א] כתב בעל מרפא לשון, כי בכל נוסחי דווקאני תרגם אונקלוס את תיבות אל שעריך לתרע בית דינך. וכ"כ בנתינה לגר, שכך מצאנו בכל הספרים המדויקים.

אכן רש"י כתב כי המתרגם לתרע בית דינך, טועה. שהרי הפסוק מדבר בעובד עבודה זרה, וקיי"ל שהוא נסקל בשער העיר שעבד בה. שכן שנינו בברייתא (כתובות מה, ב. ע"י ספר הזכרון על פרש"י שם שהאריך להוכיח דאף לברייתות קורין בלשון שנינו) אל שעריך זה שער שעבד בו, פי' דהיינו אפילו נידון בעיר אחרת מביאין אותו להסקל בעיר שעבד בה. אתה אומר שער שעבד בו או אינו אלא שער שנדון בו, פי' שער בית דין. דדרשינן, נאמר שעריך למטה (במקרא שלפנינו) ונאמר שעריך למעלה (שם, ב) כי ימצא בקרבך באחד שעריך וכו', מה שער האמור למעלה שער שעבד בו (דהא לא מיירי עדיין בשהביאיהו לבי"ד), אף שער האמור למטה (בענין הסקילה) שער שעבד בו. והטעם דדוקא עובד עבודה זרה נסקל בשער העיר כתב מוהר"ח כסאר זלה"ה בשם טוב, לפי שהוא חמור יותר משאר עבירות צייתה תורה לבזותו לעיני כל. וה"ה לנערה המאורסה.

ולכך כתב רש"י דצריך לתרגם אל שעריך לקרוך דהיינו שמביאים אותו לעירו, שעבד בה. ומהר"י קורח זלה"ה במרפא לשון תמה דהלא אין סוקלין בתוך העיר אלא בבית הסקילה שהיה חוץ לעיר (כמבואר בסנהדרין מב, ב וברמב"ם פט"ו מסנהדרין ה"א) וא"כ איך תרגם לקרוך דהיינו אל עריך. פי' דהיה לו לומר לתרע קרוך. ועוד הקשה, דמשמע דמוציאין אותו אל כל העיירות לסוקלו בהם, וזה לא ייתכן. ונראה שהוקשה לו מלשון שעריך שהוא לשון רבים. וקושיא זו לא זכיתי להבין, כי גם לגירסת לתרע בית דינך ניתן לשאול וכי לוקחים אותו לכל בתי הדין שבעולם. אלא שעריך לשון רבים היינו בכל מקום ומקום לשער שלו, הכא נמי בכל עיר ועיר לשער שלה.

### ביאור הנתינה לגר ליישב התרגום עם הגמרא

ב] וליישב נוסחת התרגום מהאמור בברייתא, כתב בנתינה לגר, דהרי בעיר שרובה נכרים מבואר שם בברייתא שסוקלין אותו בפתח בי"ד ולא בשער העיר שעבד בה דדרשינן שעריך ולא שער עובדי כוכבים, פירוש, וכיון שאי אפשר לפרש שער שעבד בו, מוקמינן ליה בשער שנדון בו דהיינו שער בית דין. וכן פסק הרמב"ם (פט"ו מסנהדרין ה"ב). ולפי זה כתב, דאונקלוס שחי אחר החרבן ואז היו בירושלים רוב נכרים, פירש הענין להלכה למעשה שסוקלין אותו בפתח בי"ד, כי אי אפשר לסקלו בשער העיר. ומדבריו משמע, ששינה אונקלוס כאן ממה שניתן בסיני, לפי שהיה אחר החרבן. וצ"ע.

### ביאור המרפא לשון דאין מחלוקת בין התרגום לדרשת חז"ל

ג] ומהר"י קורח זלה"ה במרפא לשון, כתב דאין צריך להגיע לתירוץ זה, אלא מה שאמר הכתוב והוצאתם וכו' אל שעריך וסקלתם וכו', בא לומר שיביאו את האיש או את האשה לבית דין לדונם שם אם חייבים סקילה או לא. ולא בא פשט הכתוב ללמד על הסקילה עצמה אם נסקול אותו בשער שעבד בו דווקא, או אפילו בשער שנדון בו. ולכן מתרגם ליה לתרע בית דינך, כפשט הכתוב. ומה שאמרו בברייתא זה מה שלמדו חז"ל בדרך הדרש שאינו נסקל אלא בשער שעבד בו. וזה הדרש הוא אחר הפשט, ואין לדחות הפשט העיקרי ולעקור אותו מפני הדרש הבא אחריו, כי גם הדרש לא יתקיים אחר

מדרכי רבותינו – רבי שלמה ב"ר שוכר יגאלי זלה"ה

רבינו למד בצעירותו בישיבת קול תורה, ולאח"כ בישיבת פוניבו בצילו של הגר"ש כהנמן זצ"ל, גדלותו בתורה ניכרה כבר בימים ההם כשבא להבחין על תלמודו בעודו נער אצל הגר"ע יוסף זצ"ל, ישב עימו במשך שלשה ימים ועטרו בסמיכת חכמים, ומרוב התפעלות יצא מגדרו והסמיכו גם בידין ידיו. בימים ההם ניכרו בו כבר ניצני והנהגה ואכפתיות לכל דבר שבקדושה, רבות פעל במסגרת אגוד בני הישיבות יוצאי תימן, ביסוד בתי ספר תורניים ובהכוונת צעירי העדה ליישובת קדושות, אך לא זו בלבד אלא בתחבולות עשה לו מלחמה והיה מתחפש ומשנה מלבושיו כדי שיוכל להכנס למחנות העולים להקהיל קהילות ולהשפיע עליהם לשלוח את ילדיהם לחינוך תורני. ואכן רבים מהרבנים ובני התורה בדורנו הם פירות פעולותיו להתפאר. בשנת תשכ"ח נתמנה לכהן ברבנות ראשון לציון שם ייסד את כולל תורה מציון שעמד בראש, זיע"א.